

Божихни пост

Предавање оца Гојко Перовић одржано 29. 11. 2009. године у парохијском дому у Бару о Божићном посту, као и смислу и симболици празника којима је проткан

Божихни пост нас својим темама припрема да постанемо учесници догађаја. Ког догађаја? Христовог Рођења. Како можемо постати учесници Христовог Рођења? Тако што ћемо се прикључити литургијској ван-времености, и тако што ћемо се кроз божихне теме вратити у позицију старозавјетнога човјека – који тек чека да се Христос роди. Значи богослужбене теме, богослужбене пјесме, календарски распоред светитеља у току Божићног поста па чак и неких недјеља (немамо оне недјеље којима је именован Васкршњи пост, али имамо Дјетињце, Материце, Оце – три недеље које нас уводе у Божићни пост), све то што се у Божићном посту дешава уводи нас, наш ум, нашу душу,

преноси нас у атмосферу Старога Завјета.

Које су то теме Божићног поста које нас враћају у амбијент старозавјетног ишчекивања? Прва тема је данашњи дан. Данас славио Светог апостола и јеванђелиста Матеја. Какве везе сад има јеванђелиста Матеј, новозавјетни апостол, са овим што сам рекао о старозавјетним ишчекивањем Христовог Рођења? Матејево Јеванђеље је, више него друга, писано за старозавјетне људе, односно за Јевреје његовог времена. Има неких формалних, спољашних назнака да је оригинал овог Јеванђеља написан на арамејском језику. Начин обраћања, термини које аутор користи, указују на то да се Матеј обраћа Јеврејима. Оно што је сваком, чак и људима неупућеним у библијску науку јасно, то је да се у Матејевом Јеванђељу види, у односу на остала Јеванђеља, другачији начин описивања догађаја. Ево, прва глава Матејевог Јеванђеља износи родослов Христов, Његову генеалошку утемељеност у Израиљу. Послије тога родослова описује се како се Христос родио, па кад нам каже писац како се Христос родио, како се анђео јавио Јосифу и рекао му да је његова жена зачала од Духа Светог и да дјетету које ће да се роди треба дати име Христос – Емануил, дакле на крају, кад све то исприча каже да се то све десило да се испуни пророштво које је рекао пророк Исаија, да ће дјевојка зачети и родити сина и надјенуће му име Емануил. Потом када читате другу главу, она каже да се родио Христос, и да су дошли мудраци и поклонили му се, па је онда анђео упозорио Јосифа и Марију да бјеже, да зли људи хоће да убију дијете. И они су побјегли у Египат, па се опет Јосифу јавио анђео у сну и рекао им да се врате у земљу својих отаца, јер они што су тражили душу дјетињу више нијесу живи. Онда су се они вратили, али чувши да Архелај влада мјесто његовог оца Ирода, побојаше се ићи у Јудеју, него одоше у Назарет. А кад је то Свети Матеј описивао, онда је рекао да се и то десило да се испуни пророштво које каже да ће се Месија Назарећанин назвати. Па трећа глава, па четврта... и у свакој глави, шта год да пише о Христу, Матеј одмах напомиње да су се у Месијиним догађајима испунила старозавјетна пророчанства. Када читате Матејево Јеванђеље, видите како су Стари и Нови Завјет јако испреплетани и повезани. Све што је Христос урадио испуњава та давна пророшта, и то не магловито и нејасно него врло прецизно и одређено. Ето, како је то Бог подесио, да Божићни пост почиње прослављањем Светог апостола Матеја као оног који о Христу прича језиком Старога Завјета, језиком очекивања и језиком радости што су се давно изговорена пророчанства испунила.

Друга тема, која одмах долази, јесте велики празник Ваведења – улазак Мајке Божије у старозавјетни Храм. То је једна заиста лијепа тема и један теолог је

рекао да је Божићни пост тако постављен да на његовом почетку и на његовом крају стоји по једно мало дијете. На почетку Божићног поста стоји мала дјевојчица Богородица која улази у Храм, а на крају Божићног поста чека нас Богомладенац Христос који се рађа у Витлејемској пећини. На почетку и на крају – дијете као доказ, као подсјећање наше душе на чињеницу да Бог спасава и узима на себе, укључује у тему спасења цјелокупну људску природу. Хришћанство није само тема неких филозофа, ни зрелих људи, ни старих људи, ни ожењених људи, ни замонашених људи, ни не знам ти којих и каквих све врста људи – него просто свих људи, цјелокупног човјечанства, свих узраста. Почине се од дјетета и ништа се не прескаче. Господ узима све у обзир када спасава људе, када спасава човјечанство и зато је Богородица приказана не као нека жена изван земље и изван времена која је недоступна нашем искуству, нашим поређењима – него као једна од нас, као она која је била мало дијете па су је за руку увели у храм. То је једна тема везана за Ваведење. Друга тема, још важнија и исто тако везана за овај празник, јесте та да Богородица уласком у старозавјетни Храм, на неки начин, истовремено прекида и испуњује старозавјетну историју. Цијела старозавјетна историја садијевала се око Јерусалима и око Храма. Постојао је један Храм и ма гдје да су се Јевреји налазили – у Риму, у Вавилону, у Александрији, гдје год да су били – они су давали прилог за Јерусалимски храм и трудили су се да, макар једном у животу, гдје год да су били, какве год функције да су обављали у било којем царству, подчињени било којој политици – да дођу у Храм на поклоњење и молитву. Дакле, друга важна ствар везана за празник Ваведење је та што Богородица улази у Храм и то не као неки посјетилац него улази у мјесто у које је само првосвештеник улазио једном годишње, као она која ће носити у себи Бога. Тим уласком у старозавјетни Храм Богородица показује да је она постала старозавјетни Храм, већа од Светиње на светињама и тако јој и пјевамо у црквеним пјесмама: „Ти која си већа од Светиње на светињама“. Старозавјетни Храм је чувао Ковчег Завјета (десет таблица са Синаја, Аронов штап и једну посуду са маном – са остацима небеске хране), а Богородица је носила у себи самога Бога Христа – већу Светињу од оне који су Јевреји чували. Бог више не живи у рукотвореним храмовима, односно више није Бога довољно прослављати у рукотвореним храмовима ако га не прослављаш у срцу, ако нијеси спреман да га примиш у себе. Тајна Светог причешћа, једна од основних дефиниција хришћанске вјере, управо говори о томе.

Шта су даље теме Старог Завјета у току Божићног поста? Наша Црква прославља старозавјетне пророке Авдију, Наума, Авакума, Софонију, Агеја и Данила управо у току овог посног периода. Дакле 16 старозавјетних пророка

се прославља током цијеле године, а само у току Божићног поста прослављају се ових шест нарочитих старозавјетних пророка. На крају овога низа је пророк Данило који се слави пред сами крај поста. Прича о пророку Данилу је једна чудесна прича о Божијем човјеку коју читамо кад дође свештеник да окади уочи славе, да прекади славско жито.

Свештеник хвали у молитви Господа Бога који је учинио да су три младића и Данило храњени сјеменем у Вавилону били свјетлијих лица од оних одњегованих у раскоши. Прича говори о томе да су три младића и Данило (они који нису хтјели да се одрекну своје вјере у вавилонском ропству по цијену да их баце у тамницу и који нису хтјели да једу нечисту храну, која је била нечиста по јеврејским прописима) остали да једу сјеменке, жито, пшеницу... да су они такви били су здравији, љепши него они њихови вршњаци који су се исто тако школовали на вавилонском двору и који су имали да хране у изобиљу. Бог је показао своју силу кроз људско уздржање и то је једна заиста „посна“ тема, једна тема која нам објашњава и подсјећа нас на значај поста. Да није пост изнуривање да би смо били слабији него је пост прилика и могућност да, одричући се материјалних ствари које уносимо у себе, уствари јачамо своју душу, чинимо је способном да може сјутра искушењима да каже не. Ево, замислите сад кад би неко командовао да се брзо напусти овај објекат јер се спрема гранатирање или велики пожар. Многи од нас би рекли да ће изаћи, али само да узму ово, само да помјере оно, само да затворе прозоре, само да покрију кревете и сл. И у том отезању многи би изгинули. Господ нас припрема, кроз пост, да кад дође тренутак краја и кад се каже да се брзо крене на једну страну – да тада не кажемо: „Чекај Господе, нијесам вечерао, и нијесам још био са пријатељима у ресторану или – чекај само да завршим још овај посао.“ Пост нас припрема да се не везујемо за земаљске ствари, односно да будемо кадри, када дође тај моменат растанка од земље, да можемо рећи: „Лијепо ми је да једем и да пијем и да се проводим, стварно ми је лијепо, али има нешто важније. Увијек сам спреман да тај мој провод прекинем ради тог важнијег.“ Пост нас дисциплинује у том смислу, боље рећи – пост нас ослобађа од везаности за ствари овога свијета. Некоме је велика наука кад престане да пуши, некоме је велика наука кад може 40 дана без меса, пршута и сира, без кајмака, без мајчине кухиње – ако то може да уради тај је спреман да чује и веће ствари од тих. Тај је спреман да слуша духовну поуку на прави начин јер је показао себи да може да исконтролише те неке баналне ствари.

Коначно, последња тема коју бих навео, а тих божићних тема има још, то су три посљедње недеље поста: Дјетињци, Материце и Оци. Односно Дјетињци –

Недеља праотаца, Недеља Материца и Недеља Светих отаца, односно Недеља очева. Све те три недјеље нам заиста праве једну веселу атмосферу у породици и на неки начин нас (ако смо то били заборавили или ако нам је режим живота такав да о томе не мислимо) подјсећају, у макар та три дана, да ми у нашим кућама имамо неку дјецу, да смо нечији родитељи, да смо нечија дјеца, да је неко други нама родитељ. Везују нас те теме, не само конопом око рука, него нас везују једне за друге, враћају нас на оно основно – на породицу.

Ове три седмице нас подсјећају да је Бог дао породицу као један амбијент у коме можемо да препознамо и Бога и схватимо Јеванђеље и чекамо Други Божији долазак. Породица је један амбијент у коме нам је све јасно – и шта је одрицање, и шта је љубав, и шта је рађање новог и неочекиваног живота о коме ништа нијесмо знали. Једно дијете у мом комшилуку, коме је мајка у другом стању, прича са њом. Мајка објашњава том дјетету да ће му родити бебу, а дијете каже: „Али ја сам се већ родио!?” Оно мало не може да схвати да ће неко други да се роди, него оно сад мисли (пошто њега зову беба) да ће се оно опет родити. Каже му мајка да неће оно да се роди него неко други. Значи, амбијент у породици нас васпитава да чекамо нови живот а не да дуплирамо наш. Ко се год позабавио својим односом са брачним другом, са родитељима, са колегом на послу, са својим браћом и сестрама тај зна шта значи одрицати се себе и својих планова, навика, жеља, хтјења да би могао неко други да дише, да буде човјек, да и он удахне ваздух.

И коначно, да завршим, посљедња тема, то је тема оне недјеље учи Божића. Тада ђакон на Литургији чита, за неке можда досадно Јеванђеље, које почиње од Аврама, па Аврам роди Исака, Исак роди Јакова, па Јаков роди Јуду итд, четрнест кољена до Давида па од Давида четрнест кољена до Вавилонског ропства, па од Вавилонског ропства до Христовог рођења четрнест кољена, три пута по четрнест кољена – читава једна генеалогичка линија. Пита се неко, ја сам се питао кад сам почињао са црквеним животом, чему служе ова имена? Ајде разумијем – Христос васкрсао Лазара из мртвих, то је прича која ме духовно утврђује, али ова силна набрајања имена која никад нећу запамтити, чему мени служе сва та силна имена која су чудна и тешко их је изговорити. А онда опет кад се живи у Цркви и кад се не посустаје у напону молитвеном и богослужбеном, дође се до тога одговора, чему служи тај родослов који се два пута износи у Јеванђељу (једном га Матеј даје на почетку свога Јеванђеља, а други пут јеванђелист Лука). Дакле, чему та имена? Тај родослов, три пута по четрнест генерација људи који су живјели животе као и ми. Они у својим животима малим, земаљским нијесу баш сви били цар Давид. Било је људи који су били обични пастири у својим селима, остављени

од свакога. Имали су само Бога. Дакле, ти људи су својим обичним малим животима, у многима слични нашим, носили „клицу спасења“. Бог је рекао Авраму да ће из његовог племена изаћи благослов свим народима, а онда је исти тај Аврам дочекао да стотину година нема свога сина, иако му је Бог јавио да ће имати благословено потомство. И замислите сад човјек од стотину година и жена од деведесет година немају дјеце, а још се сјећају да им је Бог рекао како ће из њиховог сјемена изаћи благослов свим народима. Нијесу губили вјеру ни наду. Дакле ти људи су носили обећање кроз своје животе, та ниска људи три пута 14 дивних, финих, људи вјерника који нису посустајали у ономе што су носили. То нас васпитава и образује како ми треба да се односимо према будућим догађајима. Замислите, да ли је Аврам могао да наслути, у стотој години, док му се још није родио син Исак, да ли је могао да наслути да ће од његовог сина да се роде толике генерације – и цар Давид и цар Соломон, и да преживе Вавилонско ропство и да буду расијани свуда по свијету и да се врате у Јерусалим и да се роди Онај чијим ће знаком крсним бити означена читава земаљска кугла? Да ли је Аврам са својом женом Саром, као номад који је чувао овце, могао све ово да планира. Добро ајде, Авраму се јавио Бог па му је рекао шта ће бити, али да ли је неко од Аврамових потомака, којима се није Бог јавио као Авраму, да ли је неко могао да каже: „Ја планирам или ја се надам – не знам шта ћете ви други – али ја планирам да од моје дјеце настане један род који ће да спаси читав свијет?“ Да ли је неко могао томе да се нада? Нема тога човјека који може то да каже за себе, ма какав био вјерник, ма како био праведан. А ми ево сад, иде тај период Божић, Нова година, а ми кажемо како пролази стара година и долази нова и питамо се шта нас очекује у новој години, какав ће бити наш пословни резултат, шта ће бити на љубавном плану, да ли ћу бити здрав? Младе људе хвата паника од Нове године. Питају се шта их чека у наредној години. Та паника иде до депресије. Иду питања: „Шта да радим и чему да се надам?“ А ови људи, они су само вјеровали у оно што им је Бог обећао, или што је обећао њиховим прецима. Часно су носили то Божије обећање и нијесу посустајали пред невољама, а било их је у њиховом животу пуно. Нијесу се колебали пред Божијим обећањима. Само су вјеровали и направила се та дивна ниска, а нико од чланова те ниске, три пута четрнест људи, није могао за себе да каже да је он прави човјек, да је он сигурни, гарантовани носилац Божијег обећања, да ће се од њега родити Спаситељ. Сваки од њих је био човјек уплашен макар колико и ми данас. Несигуран у свој живот, у своју каријеру, у своју будућност, у своју породицу, у здравље своје породице, а опет сигуран да Бог једини види све и да је једини Он моћан да направи ту ниску и да каже: „Видиш како изгледа кад људи сарађују са Богом“. Погледајте: Аврам роди Исака, Исак роди Јакова, Јаков роди Јуду и тако роди

се Христос у Витлејемској пећини и побиједи читав свијет, побиједи све царе и влада овим свијетом и будућим вијеком. И то само зато што људи вјерују, обични прости људи, Јевреји, у Палестинској пустињи, у Вавилонском ропству, на престолу цара Давида, негдје код оваца тамо у пољу... само вјерују и не одустају од Божијега обећања. Ето зато је Божићни пост и тематика Божићног поста таква да нас храни, да нас бодри, куражи нас да издржимо у томе што је нама допало. Ако се нама није Бог јавио као Авраму, да нам каже да ће се од наших потомака родити неко значајан, нама је ипак рекао да смо ми сви синови Божији, да смо причасници Тијела Христовог, да ако смо у Цркви већ учествујемо у будућем вијеку који нема краја, вијеку који се никада не завршава. Значи, и ми треба да будемо оптимисти али не из циничности према животу, него из разлога што смрти нема. Постоји само живот и ми треба да постанемо учесници живота.